

Hva viser kartleggingen i pleie- og omsorgstjenesten?

Boform og medisinske og helsemessige behov ser ut til å være utslagsgivende når tjenestetilbudet for personer under 67 år og personer med psykiske lidelser, blir vurdert som utilstrekkelig.

Den nasjonale undersøkelsen i pleie- og omsorgstjenesten som Helsetilsynet gjennomførte i 2003, gav ny kunnskap om viktige sider ved sektoren (1). Med bakgrunn i dette materialet har Helsetilsynet sett nærmere på informasjon vi kan hente ut om personer under 67 år og personer med psykiske lidelser i alle aldre (2).

Av totalutvalget på 13 240 tjenestemottakere var 1974 under 67 år. Disse fordeler seg forholdsvis likt i tre kategorier:

- en tredel er personer med psykisk utviklingshemming
- en tredel er personer med psykiske lidelser
- drøyt en tredel av tjenestemottakerne har en somatisk lidelse som hovedårsak til at de har behov for kommunale sosial- og helsetjenester.

Når vi sammenlikner tjenestemottakere som er over 67 år, med de som er yngre

enn 67 år, finner vi:

- medfødte funksjonshemninger, skader, multippel sklerose og rusmiddelmisbruk er oftere årsak til hjelpebehov hos de under 67 år
- tjenestemottakere som er under 67 år, har et noe bedre funksjonsnivå enn de eldre, men forskjellene er små
- de under 67 år bor oftere i en eller annen form for tilpasset kommunal bolig uten husbankstandard (35 %) og i sitt eget opprinnelige hjem (40 %). De bor sjeldnere i institusjon (8,3 %).

Tjenestetilbudet til de under 67 år blir oftere ansett for å være utilstrekkelig. Det ser ut til å henge sammen med medisinske og helsemessige behov og bosted mer enn med alder (2).

1590 av tjenestemottakerne i utvalget har en eller annen form for psykisk lidelse som hovedårsak til at de har behov for tjenester. 557 (35%) av disse er under 67 år, 1033 (65%) er over 67 år. Undersøkelsen viser at personer med psykiske lidelser systematisk får mindre tilfredsstillende tjenester enn andre tjenestemottakere uavhengig av alder(2). Helsetilsynets undersøkelse gir

ikke noe entydig svar på hvordan man skal forstå at kommunene ikke synes å strekke til overfor personer med psykiske lidelser. Det kan være fordi det dreier seg om personer med behov for tjenester med annet innhold og annen innretning enn flertallet av tjenestemottakerne i sektoren. Kanskje kan dette være tjenestemottakere som ikke søker eller ønsker kontakt med tjenesteapparatet, selv om det er faglig grunnlag for å gi slike tjenester.

Helsetilsynet ser det som uakseptabelt at enkelte grupper tjenestemottakere systematisk ikke får dekket sitt behov for tjenester. I 2005 skal Fylkesmennene og Helsetilsynet i fylkene gjennomføre landsomfattende felles tilsyn med kommunale helse- og sosialtjenester til personer over 18 år med langvarige og sammensatte behov og som bor utenfor institusjon. Målet med tilsynet er å finne ut om kommunen etterlever myndighetskrav i tjenestetøvelsen overfor disse personene (se omtale av tilsynet s. 16).

Litteratur

1. *Pleie- og omsorgstjenestene i kommunene: tjenestemottakere, hjelpebehov og tilbud. Rapport fra Helsetilsynet 10/2003. Oslo: Statens helsetilsyn, 2003.*
2. *Romøren Tl. Videreføring av Helsetilsynets nasjonale kartlegging av den kommunale pleie- og omsorgstjenesten. Internt arbeidsdokument med analyser for Statens helsetilsyn. Oslo: 2005.*